

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiło jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsako sredo popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 12—K
pol leta . . . 6—
četrt leta . . . 3—
posamezna številka po 30 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, posilana, razpise služb je plačati po 40 vin. za vsako pet-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne šte 30 K.

Telefon uredništva
štev. 118.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 50 vin.
dvakrat . . . 40
trikrat . . . 30
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 20 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg štev. 17/III.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

»Učiteljski Tovariš« bo izhajal odslej dalje vsako sredo popoldne.

E. GANGL:

Pastorka.

V Ljubljani zborujeta dve anketi: ena se bavi z reformo dosedanje ljudske in meščanske šole ter učiteljšč, druga razpravlja o preustroju srednjih šol. Prvi anketi, ki se razgovarja in sklepa na podlagi našega načrta, predseduje ravnatelj H. Schreiner; posvetovanja druge ankete pa vodi vladni svetnik dr. Fran Detela. Vsaka obeh anket ima več članov, ki jih je pozval v eno in drugo višji šolski svet, oziroma, ki so jih tjakaj poslane pristojne organizacije. Delo je intenzivno, resno in stvarno. O rezultatih bo svojedobno obveščena tudi javnost, ki dobi na ta način priliko, da vidi in presodi uspehe.

Prva anketa je od vsega začetka podarjala nujno potrebo, da se vsaj enkrat sestanemo s srednješolskimi profesorji ter ob tej priliki ugotovimo skupna načela, ki lahko na njih temelju gradimo dalje. Saj ne presnavljamo svojega šolstva za danes in jutri, ampak za dolgo prihodnjo dobo. In kakor reformiramo šolstvo, tako splošno in posebno izobrazbo zagotovimo vsemu našemu kraljevstvu SHS. Ker se bavijo z reformo tudi na centralni vladi, prihaja od tamkaj pritisk: Delajte hitro in uspešno!

Prav! — Toda vzlic vsej dobri volji anketarjev (vsaj onih za prvo preosnovno delo) je že nekočkrat kazalo, da se razidemo brez uspehov. Tisti, ki so nas sklicali, niso namreč ničesar pripravili, na kar bi lahko zastavili svoje deloljubne moči. Govorili smo na dolgo in široko — naposled pa smo se le naslonili na Zavezin načrt in smo začeli s pozitivnim delom. Ko bi ne imeli tega načrta, kdo ve, kod bi se danes plavali! To je resnica, zato jo moramo povedati!

Centralizacija in podržavljenje šolstva — osemletna šolska obveznost, počenši z dovršenim 7. starostnim letom, brez olajšav in izjem — odprava krajin šolskih svetov in enorazrednic — razdelitev šolskih let v nižjo in višjo skupino

(stopnjo) — itd. Sami koristni in potrebni sklepi. Upamo, da obveljajo in da bodo uzakonjeni.

A na vsaki naši seji se mlo oglašajo pastorka v našem dosedanjem šolstvu — uboga, uboga meščanska šola! V Sloveniji so najo prezale slavne naše šolske oblasti kakor jastrebi, da smo si mogli Slovenici z naporom in žrtvami vzgojiti le dve neboljenki: eno v Krškem (nemško), drugo v Postojni (slovensko). Če bi ne rodil nemškutarski birokratizem krškega Hotschevarja, bi meščanske šole v Krškem ne imele, in če bi ne delovalo na njej slovensko učiteljstvo, bi bila ta šola volčje brezdnó, in bi bilo bolje, da je nismo imeli. Toda krškega učiteljstva delo in duh, ki ju niso mogli pošvabiti in pojančariti nobeni paragrafi, ti lažni Kijuki, se že dolgo let kakor blagoslov razlivata po vsej dražestni okolici. In ko bi nam zavednost bistrih notranjskih glav ne ustanovila šole v Postojni, bi zevala še sramotnejša praznóta na polju naše narodne kulture. Tako imamo pa vsaj nekaj regepa in dobrega, kar je ustvarila požrtvovalnost in narodna zavednost. Za to drobtino se moramo zahvaliti le srečnemu slučaju.

Tretje tako zrno so izluščili iz plevele starega zakonika v Zalcu — potem smo pa menda pri kraju in koncu! Toda Slovenci nečemo le trojice zrn — nasejati hočemo zrno do zrna širom vsega svojega ozemlja, da, širom vse države — po domače povedano: Jugoslovani hočemo pogače!

Pa še z lepšo peko bi se radi ponasili Schreinerjevi anketarji!

Želeli smo si vsaj enotne spodnje srednje šole. Vsi nižji razredi realk, gimnazij in realnih gimnazij naj bi se postavili na enotno podlago in preustrojili po enotnih učnih načrtih, ki jim kaže pot, obseg, smer in smoter meščanska šola v Krškem. V enotno srednjo šolo bi se izlila in vanjo pretopila sedanja meščanska šola — po našem načrtu narodna višja šola ali — po sklepu naše ankete — osnovna strokovna šola, tako da bi iz teh četvero tipov dobili en sam tip: enotno spodnjo srednjo šolo. Teh ne bi ustanavljali le po mestih, ampak razvrstili bi jih širom domovine,

da bi bila vsa naša mladina deležna splošne, široke izobrazbe po načelu demokratizma in enakosti. Ta enotna spodnja srednja šola bi dajala svojim absolventom in absolventkam trden temelj splošne srčne in umstvene izobrazbe ter bi jih usposabljala za uspešen študij na višjih srednjih šolah. Iz skupnega debela bi poglano troje, četvero, petero samostojnih vej: humanistična, realna, pedagoška, kmetijska, trgovska, glasbeno-umetniška višja srednja šola. Ši. 15. letom dijak že po priliki ve, kam ga vleče njegova zmožnost in do katerega študija ga sili njegovo nagnenje. Te šole bi potemtakem ne vlačile s seboj ovirajočega balasta, ampak bi njih vzgojno in poučno delovanje dosegalo gotove in lepe uspehe. Iz teh višjih srednjih šol bi bil vsakomur svoboden vstop na visoke šole: na filozofsko in pedagoško fakulteto, na tehniko, umetnostno akademijo itd. Tako bi dobili na vsakem polju javnega kulturnega, gospodarskega, socialnega delovanja solidnih in temeljitih strokovnjakov, ki bi dvignili našo splošno narodno kulturo na nesluteno višino. Komur bi pa šibka nadarjenost zapirala pot do višje izobrazbe, njemu po domača šola v osmih letih z obveznim dveletnim nadaljevalnim tečajem dala toliko temeljite splošne izobrazbe in toliko prvih strokovne usposobljenosti, da mu bo v samostojnem življenju lahko uveljavljati svojo osebnost in pravico ter bogastvo duše in zemlje. Vbodoče naj namreč pri šolstvu ničesar drugega ne odločuje nego nadarjenost. Gmotnim neprilikom in stanovskim razlikam morajo stati nasproti socialne naprave pri šolstvu. Vsi smo otroci ene domovine, torej moramo biti v enaki meri deležni vseh njenih dobrin. S tega demokratičnega stališča se moramo ogrevati za enotno spodnjo srednjo šolo — mi učitelji pa tudi še zaradi tega, ker hočemo imeti sposoben učiteljski naraščaj.

Ker ustvarjamo šolo bodočnosti svojega troimenskega naroda, se moramo predvsem otresti vsakterega nemškega vpliva, ki nas duši in davi že izza dobe Karla Velikega. Tako smo prepojeni in okuženi s tem vplivom, da nam je bil svet nemški Birokracij najvzvišenejši božanstvo. Zasebno knjižnico tega in onega slovenskega moža, ki je bil stalni naročnik od prve številke prvega letnika do današnje dvojne, lahko rečemo, jubilejske številke! Prvo je mogel bral kot osemleten ali desetleten solarček, a danes lahko že s ponosom kaže svojemu sinčku ali hčerki podobice, ki krase vse letnike našega »Zvončka«, ali pa celo poslušajo, s kako težavo že slovka njegov ljubljeneč ljubko pesemco »Mladi Jugoslovani«.

Z iskreno pieteto sem pregledal in prelistal vseh 19 letnikov našega »Zvončka«. Koliko klenega zrnja, koliko zlatih nauk in koliko duševnega dela tiči premnogih sotrudnikov in sotrudnic, ki v teh 19 letnikih! A obšla me je obenem tudi srčna tesnoba, ko sem bral imena jih danes krije že črna zemlja in ki jim ni bilo dano, da gledajo jasno nebo, ki je razpeto nad našo lepo domovino, in ki ne uživajo svobodnega zraka svobodne domovine!

Pribiti moramo še nekaj! V prvem letniku »Zvončka« v zadnji številki je opisana stoletnica rojstva našega prvega pesnika Prešerna, a v prvi številki jubilejskega letnika pa stoletnica smrti pravega pravega »Jugoslovana« — Valentina Vodnika! — Dobro znamenje!

Jubilejska številka našega »Zvončka« nima tekmeča med vsemi sodobnimi mla-

stvom, ki se nam je kakor polip zapredel malone v vso našo duševnost. Zato se glasi ukaz bodočnosti: Z nemščino iz naših šol! Nasloniti se moramo temveč na zapadno kulturo, ki se naj kakor veletok razlije preko vse naše zemlje ter nam odpahne vrata v Orient! Jugoslavija se namreč razteza od Benečije do Carigrada! Tega dejstva ne izprevrže nobena mirovna konferenca. — In ponavljam še enkrat — šole ne reformiramo za danes in jutri, ampak za bodočnost.

S tako novo šolo v mislih smo šli na sestanek, ki ga je končno sklicala Detelova anketa na četrtek popoldne preteklega tedna, kamor smo bili povabljeni in kjer smo bili pozdravljeni z opazko, da nimamo glasovalne pravice, kar je sicer umevno samo ob sebi. A tam je bila naša enotna srednja šola tudi slovesno pokopana! Gospodje so bili po veliki večini mnenja, da brez latinščine in grščine srednja šola ne more živeti, pa tudi brez nemške kulture ne. Čeprav bi v meščansko šolo privzeli nekoliko latinščine (poleg francosčine, ki jo že sedaj poučujejo), vendar je enotna spodnja srednja šola nemogoča, ker gospodje filologi grščine nikakor ne morejo žrtvovati. Kdo bi se spuščal v boj — brez upa zmage? Iz debate se je dalo posneti, da moramo sedaj računati s tremi tipi spodnje srednje šole, ki jih označimo s sedanjim poimenovanjem: gimnazija, realka (realna gimnazija) in kot tretji, nov tip: štirirazredna meščanska šola. Ko smo to konstatirali, je bilo naše delo opravljeno; pa smo šli, želeč Detelovi anketi obilo uspeha!

In tudi naša pota so šla narazen: delali bomo vsak zase! In zunaj smo se ustavili in smo rekli skoro vsi obenem: Sedaj pa na delo in v boj za meščansko šolo — za šolo bodočnosti! Iz nje bo odprta pot v višje razrede srednjih šol realnega, pedagoškega, kmetijskega, trgovskega značaja, odtod se odpirajo vrata na visoke šole skladnih značajev, s teh visokih šol pa drži široka cesta v resnično življenje! Torej ne smemo biti nič žalostni ali pa celo milim Jeram enaki, saj ne moremo ničesar izgubiti, ampak samo vse pridobimo. In narod sam pokaže, katera šola

LISTEK.

»Zvonček«.

»Zvonček«, list s podobami za slovensko mladino. Leto XX. — Št. 1. in 2. — Srečan 1919.

Ko sem prejel to dvojno številko našega prekrasnega mladinskega lista, sem se nehote spomnil onega dne, ko smo stali ob krstu tega lista. Bilo je nekega večera v stanovanju tovariša L. Jelenca na Rimski cesti. Bili smo štirje, ki smo pogumno podpisali ustanovno, obenem pa tudi nekako poroštveno pismo, kjer smo se zavezali, da plačamo solidarno morebitno izgubo enoletnega izhajanja »Zvončka«. Toda — naš up nas ni varal! »Zvonček« se je prvo leto tako priljubil naši mladini — a tudi odraslim — da danes lahko zre na svojo dvajsetletnico s ponosom in samozavestnostjo, da nima ne blizu in ne daleč pajdaša, ki bi stopal v tako krasno, naravnost svatovski obleki pred južnogoslovansko mladino, kakor je stopil ravno v tej prvi dvojni številki naš »Zvonček«. — Dolga je doba 20 let, in »Zvonček« je vztrajal neustrašeno vso to dolgo dobo, bodril in učil slovensko mladino ter jo vodil zvesto po začrtani poti do končnega smotra, ki ga vidimo danes v naši mladi državi Jugoslaviji.

V prvi številki I. letnika »Zvončka« pravita uredništvo in upravništvo v oklicu »Naročnikom in bralcem«: »Osnovali smo list, ki je posvečen dragi slovenski mladini, in danes ji pošiljamo njega prvo številko. Gojili smo dolgo časa srčno željo, da bi nam bilo omogočeno, podajati Slovincem in Slovenkam, ki jim še sije zlata mladost, dobrega beriva, ki naj jo uči in razveseljuje.«

In naš prvi in še sedanjí urednik E. Gangl je v tej prvi številki zapel v »Pozdravu«:

Ah, zdaj si zapel!
Mi se zbiramo
in se veselo nate in
vate oziramo!...

Ob koncu leta pravita zopet uredništvo in upravništvo: »Z današnjo številko zaključujemo »Zvonček« prvi letnik. Veseli nas, da ga zaključujemo z veselimi srcem in z jasnim pogledom v bodočnost. Tekom leta smo čuli toliko pohval od prijateljev slovenske mladine, a od nje same toliko odkritosrčnega veselja, ki ji ga je napravljala »Zvonček«, da nam ni žal ni truda, ni stroškov, ki nam ga je povzročalo vzdrževanje naše mladega lista.«

In kako lepo je število 19 letnikov »Zvončka«, ki danes krasi marsikatero

činski listi raznih narodov. Poznamo precej natančno razne mladinske liste, tako slovanske kakor tudi drugih narodov, toda »Zvončku« mora dati vsak nepristranski ocenjevalec prvenstvo. »Zavezi« moramo čestitati, da je poverila vso opremo tega jubilejskega letnika tovarišu Dragotinu Humku. Boljšega mojstra ni mogla dobiti. — A tudi uredniku moram čestitati, ker je zbral tako srečno snov. Naš starina Janko Leban je z navdušenim mladostnim ognjem zapel »Jugoslaviji«, in prepričan sem, da bo ta pesem dobila tak odmev v srcih mladih Jugoslovancev, da jo bo sleherni znal kmalu na pamet. In kako ljubka je pesemica »Mali Jugoslovani«, ki jo je spenil Andrej Rapè! Nadaljnje vsebine ne navajam, ker sem prepričan, da kdor hoče naši mladini nakloniti res lep dar, ji naroči »Zvonček«.

K sklepu samo še to-le: Ko bi »Zaveza« ne storila v vsej življenjski dobi ničesar drugega, kakor da je izdajala »Zvonček«, ji mora biti zagotovljen trajen spomin v slovenski kulturni zgodovini in je tudi vredna, da še nadalje živi!

»Zvončku« pa kličem: živi, cveti, rodi!

— Ivan Šega.